

Tájékoztató
az Ózd és Térsége Szociális, Egészségügyi és
Gyermekjóléti Integrált Intézmény által
2023. évben Ózd város lakossága részére
nyújtott egészségügyi alapellátásokról

Előterjesztő: ÓTSZEGYII igazgatója

Ózd, 2024. április 5.

Tisztelt Képviselő-testület!

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13. § (1) bekezdés 4. pontja kötelező feladatként határozza meg az önkormányzatok számára az egészségügyi alapellátásról való gondoskodást, amelybe az egészségügyről szóló 2015. évi CXXIII. törvény 5. § (1) bekezdése szerint:

1. a háziorvosi, házi gyermekorvosi ellátás,
2. a fogorvosi alapellátás,
3. a fogorvosi alapellátáshoz kapcsolódó ügyeleti ellátás,
4. a védőnői ellátás 2023. június 30-ig,
5. az iskola-egészségügyi ellátás tartozik.

Az egészségügyi alapellátás működtetői feladatait Ózd Város Önkormányzata az Ózd Kistérség Többcélú Társulása által fenntartott Ózd és Térsége Szociális, Egészségügyi és Gyermekjóléti Integrált Intézmény (a továbbiakban: ÓTSZEGYII) által biztosítja.

Az egészségügyi alapellátás szakmai felügyeletét továbbra is a B.-A.-Z. Vármegyei Kormányhivatal Járási Népegészségügyi Főosztálya (JÁNI) látja el.

Jelen előterjesztés az egészségügyi alapellátás 2023. évi szakmai, fenntartói és működtetői feladatellátásáról ad tájékoztatást.

Háziorvosi ellátás

Az Ózd város közigazgatási területén működő 13 háziorvosi körzetben 2023. évben folyamatos volt a betegek ellátása. Az ellátást vállalkozó háziorvosok az Önkormányzattal kötött feladatátvállalási szerződés alapján, az orvoshiány miatt betöltetlen körzetekben pedig megbízási szerződéssel végezték.

A praxisokba bejelentkezettek száma 1700-3680 fő/praxis között van, mely országos viszonylatban is magas szám. Leggyakoribb a 2000-2500 fő/praxis közötti lakosság szám. Ennek következtében a napi betegforgalom – a bekért adatok alapján – 50-100 fő/nap volt, ebbe természetesen beleértendő a krónikus betegek számára a „csak” gyógyszer felírása is. A magas betegforgalomban közrejátszott a legtöbb praxisban fennálló lakossági előregedés, többszörös krónikus gondozandó betegségek jelenléte. Ezek a magas vérnyomás, cukorbetegség, sokizületi betegségek, szív és agyi ér katasztrófák és krónikus légzőszervi betegségek. A legtöbb praxisban két asszisztens nő segítette az orvos munkáját, több éves gyakorlattal, magas szintű szakmai tudással. A havi egyszeri vérvétel továbbra is megmaradt a fekvő, illetve súlyos mozgásszervi betegek részére. Az elmúlt évben – a JÁNI kezdeményezésére – a szakfelügyelő főorvosnak lakossági panaszbejelentést nem kellett kivizsgálnia.

Helyettesített körzet:

- 3. számú háziorvosi körzet 3600 Ózd, Mekksey út 199.
- 12. számú háziorvosi körzet 3600 Ózd, Nemzetőr út 19-21. (2023. október 01-től)

Házi gyermekorvosi ellátás

Ózd városban 2023. évben is kilenc házi gyermekorvosi praxis működött. A 2. házi gyermekorvosi szolgálat (Lehel vezér 16.) és az 1. házi gyermekorvosi szolgálat (Nemzetőr út 19.) helyettesítéssel van ellátva jelenleg is. Minden praxisban csecsemő- és gyermekgyógyász szakorvos, valamint egy fő asszisztens látja el a feladatot, így valamennyi házi gyermekorvosi praxis megfelel a szakmai rendeletben előírt minimumfeltételeknek. Néhány év múlva azonban a gyermekek alapellátása veszélybe kerülhet, hiszen a házi gyermekorvosok is idősek, utánpótlás pedig nincs.

A házi gyermekorvosi praxis mindegyike vállalkozási formában működik. Az általános iskolák és óvodák iskola-egészségügyi ellátását is a házi gyermekorvosok végzik. A házi gyermekorvosok a rájuk bízott gyermekek ellátását a védőnői szolgálattal együttműködve végzik. A szabad orvosválasztás következtében a gyermekorvosok szinte a város valamennyi védőnőjével napi kapcsolatban állnak, együtt képviselik a rájuk bízott gyermekek érdekeit, melyet a hatályban lévő rendeletek nem mindig segítenek elő.

A házi gyermekorvosi praxisokban indikátoralapú teljesítményfinanszírozás működik. Ezek az indikátorok a házi gyermekorvosi praxisokban jelenleg a következők:

- Meningococcus C (gennyes agyhártyagyulladás) elleni védőoltás,
- 6 éves kor alatti szűrővizsgálat,
- vaspótló kezelés 10-18 éves lányok között,
- szakellátásba küldés,
- antibiotikum rendelés,
- D vitamin ellátás,
- ügyelet igénybevétele,
- kizárólagos anyatejes táplálás.

A célcsoportok egységesebb megállapításánál figyelembe kell venni a gyermekorvosi praxisokat évtizedek óta sújtó demográfiai viszonyokat és a csökkenő praxislétszámokat.

A megyénként eltérő halálozási és szocio-kulturális viszonyok is nagyban befolyásolják az eredményeket. Magyarország gyermeklakosságának száma folyamatosan csökken, ez a csökkenés a gyermekek minden korcsoportját érinti, ezért nagyon fontos a gyermekek egészségének megőrzése, melyen a testi, lelki és szociális egészség értendő. Az egészségi állapot és jólét feltétele a hátrányos helyzetben élő és emiatt kedvezőtlen egészségi állapotú gyermekek kiemelt támogatása, a térségi és szociális egyenlőtlenségek mérséklése.

A szegénység és a hátrányos helyzet összefüggést mutat az alacsony születési súllyal, a magasabb csecsemőhalálozással, a hirtelen csecsemőhalállal, a bántalmazással, a balesetekkel, az alultápláltsággal, az elhízással vagy növekedésbeli elmaradással, légúti vagy bélrendszeri betegségekkel, hospitalizációval, serdülőkori terhességek magasabb arányával.

A kis súlyú születés kisebb részben egészségügyi probléma, magasabb arányban fordul elő alacsony iskolázottságú és rossz szociális, higiénés körülmények között élő, nem megfelelően táplálkozó és dohányzó anyák, valamint serdülőkorú anyák gyermekei között. A csecsemőhalálozás száma csökken ugyan, de a területi különbségek kifejezettek, B.-A.-Z. Vármegyében a legmagasabb. A csecsemőhalálozás négyszer magasabb a nagyon alacsony iskolázottságú anyák csecsemői között, mint a magasabb iskolázottságúak között. Az okok közül a koraszülöttség és a fejlődési rendellenesség, későbbi életkorban a külső halálokok (balesetek, bántalmazás, öngyilkosság), majd a daganatok említhetők.

A védőoltásokkal megelőzhető fertőző betegségek eltűntek, vagy számuk jelentősen csökkent, de a védőoltási fegyelem csökkenésével újra jelentkeznek az eltűntnek hitt fertőző betegségek. A népegészségügyi szempontból legfontosabb felnőttkori megbetegedések, mint a cukorbetegség, elhízás, daganatos és pszichiátriai, valamint allergiás megbetegedések gyakran már gyermekkorban kezdődnek, ezért nagyon fontos a prevenció. Az 1. típusú cukorbetegség mellett gyermekkorban is megjelenik a 2. típusú cukorbetegség. A felnőttkori mellett már a gyermek és serdülőkori elhízás is növekvő tendenciát mutat, de számottevő az alultápláltság is. Az elhízás nem a jómódú, hanem inkább a szegényebb, egészségtelenül táplálkozó, kevesebbet mozgó gyermekekre jellemző. A túlsúlyos gyermekeknél kimutatható a szív és érrendszeri, valamint mozgásszervi betegségek halmozódása. A túlsúly hátterében kevés számban áll betegség, a növekvő arány a helytelen táplálkozással és az elégtelen fizikai aktivitással függ össze. A krónikus betegségek közül kiemelkedő az asztma és az allergia. Ezekben a betegségekben szenvedő gyermekek gondozása az alapellátásban zajlik, de a jogszabály szerint időszakonként az állandóan szedett gyógyszerek felírási javaslatának beszerzése céljából fel kell keresniük a szakorvost. Városunkból a B.-A.-Z. Vármegyei Kórház Gyermekegészségügyi Központjába kell küldeni a beteget abban az esetben, ha Ózdon a szakrendelés nem elérhető.

Országosan egyre nagyobb gondot okoz a szakemberhiány miatt a speciális szakrendelések hiánya, pl. ortopédia, gasztroenterológia, endokrinológia, gyermeksebészet és még sok más, valamint ezek előjegyzési idejének megnövekedése, akár több hónapra is. Az Almási Balogh Pál Kórház Dr. Koós Csaba főorvos vezette gyermekosztályán történik az akut betegek ellátása, kórházi ápolása. Az alapellátásban dolgozó orvosok, asszisztensek példás kapcsolatot alakítottak ki a gyermekosztály dolgozóival a kis betegek érdekében.

Az elmúlt évben – a JÁNI kezdeményezésére – a szakfelügyelő főorvosnak lakossági panaszbejelentést nem kellett kivizsgálnia.

Fogászati alapellátás

A fogászati ellátásban hét vegyes fogászati szolgálat és két iskola-fogászati körzet működik. A fogorvosok Ózd város és 11 település lakossága részére nyújtanak fogászati ellátást.

Ózd város alsófokú oktatási intézményeiben tanuló diákok fogorvosi ellátása, a fogorvosi szűrővizsgálatok az iskolákban, az iskolaorvosi rendelőkből történik.

Jelenleg minden fogorvosi körzet be van töltve, 7 körzetben vállalkozó fogorvosok végzik a feladatellátást.

Az iskolafogászati körzetekben a fogorvosi tevékenység megbízási szerződés alapján van biztosítva.

Ózd városban és a térségben 2019. január 1. napjától jelenleg is sürgősségi ellátás céljából fogorvosi ügyelet működik az Ózd, Október 23. tér 1. szám alatt hétfőn és ünnepnapokon az arra rászoruló lakosok részére.

A fogászati ügyelet körébe az alábbi feladatok tartoznak:

- fogeltávolítás,
- vérzéscsillapítás,
- idegentest-eltávolítás,
- törött fog lecsiszolása,
- gyökércsatorna megnyitása,
- az előzőekhez szükséges érzéstelenítés és fogászati röntgen.

Ifjúság-egészségügyi szolgálat

Az ifjúság-egészségügyi szolgálatban 1 fő helyettesítő gyermekorvos és 1 fő ifjúsági védőnő látja el a feladatot. A szolgálat helyszíne az elmúlt években is az Ózdi SzC Gábor Áron Szakképző Iskolája és az Ózdi SzC Bródy Imre Szakgimnáziuma volt. Az Önkormányzat, majd az Integrált Intézmény folyamatos hirdetés útján kereste a lehetőségét annak, hogy az ifjúság-egészségügyi szolgálat orvosi munkaköre betöltésre kerüljön, de sajnos az elmúlt években nem volt jelentkező az állás betöltésére.

Az iskola-, ifjúság egészségügyben az orvosi ellátás 2007-től ugyancsak helyettesítéssel van biztosítva.

Védőnői Szolgálat 2023. június 30-ig

A védőnői szolgálatot 17 fő területi védőnő és 1 fő főállású ifjúsági-védőnő látta el 7 tanácsadó helyiségben.

A Védőnői Szolgálat működését, szakmai kötelezettségeit miniszteri rendeletek, protokollok jelölik ki:

- 49/21004. (V.21.) ESZCSM rendelet a területi védőnői ellátásról
- 26/2014. (IV.8.) EMMI rendelet a várandósgondozásról
- 51/1997. (XII.18.) NM rendelet a kötelező egészségbiztosítás keretében igénybe vehető betegségek megelőzését és korai felismerését szolgáló egészségügyi szolgáltatásokról és a szűrővizsgálatok igazolásáról
- 18/ 1998. (VI.3.) NM rendelet a fertőző betegségek és járványok megelőzése érdekében szükséges járványügyi intézkedésekről
- 26/1997. (IX.3.) NM rendelet az iskola-egészségügyi ellátásról
- 19/2009. (VI.18.) EüM rendelet a tizenhat éveseknek szervezett ingyenes orvosi vizsgálat megvalósításáról.

Területi védőnői ellátást csak egészségügyi főiskolai karon védőnői oklevelet szerzett, vagy azzal egyenértékű oklevéllel rendelkező védőnő nyújthat.

Ellátási területe az Eütv.152.§-ának (2) bekezdésében foglaltak szerint megállapított védőnői körzetre terjed ki. Az adott önkormányzat illetékességi területén kialakított körzetek jól körül határolt egységet képeznek, melyeknek a szerepe jelentős a helyi közösség fejlesztésében, szokások változásában, valamint rendkívüli esetekben a gyors reagálásban, a gondozottak elérésében, tájékoztatásában (pl.: járvány).

A védőnő tevékenységét :

- a fenntartó/tulajdonos által biztosított tanácsadó helyiségben,
- a családok otthonában,
- a nevelési oktatási intézményben végzi.

Ózd városában a védőnői ellátás személyi feltételei:

Szervezett állások száma 19 fő, melyből 1 álláshely helyettesítéssel van megoldva. A szakellátás területén 1 kórházi védőnő dolgozik.

Több védőnő rendelkezik másoddiplomával.

Feladatai következők:

- Nővédelem területén közreműködik az egészségnevelésben, segíti a nők anyaságra való felkészítését, részt vesz a szűrővizsgálatok szervezésében,
- várandós anyák gondozása,
- újszülött és gyermekágyas anyák gondozása,

- tanköteles korú gyerekek gondozása oktatási intézményben,
- oktatási intézménybe nem járó otthon gondozottak figyelemmel kísérése,
- családgondozás.

A védőnő és a gondozott személy, család együtt működésén alapuló szolgáltatás, melynek célja:

- Az egészség fejlesztés (primer prevenció), melyet önállóan végez,
- a betegségek megelőzése, megbetegedés esetén az egészségi állapot mielőbbi helyreállítása,
- szövődmények megelőzése (szekunder prevenció), melyet orvossal együtt végez,
- tartós betegség esetén a lehető legjobb állapot elérése (tercier prevenció), orvossal együttműködve.

A védőnő önálló feladatai során:

Védőnői tanácsadást tart (állandó időpontban és helyen):

- nők, várandós anyák részére, legalább heti 1 alkalommal
- csecsemő, gyermek, ifjúsági, legalább heti 1 alkalommal

Családlátogatást végez az alábbi körben:

- várandós anya
- gyermekágyas anya
- újszülött, csecsemő első 6 hét
- csecsemő 6 héttől 1 éves korig
- 1-3 éves korú kisded
- 3-7 éves korú kisgyermek
- oktatási intézménybe nem járó tanköteles korú gyermek

Nővédelem területén a védőnő feladata a családtervezéssel kapcsolatos tanácsadás, az anyaságra felkészítés segítése, valamint a lakossági célzott szűrővizsgálatok szervezésében való részvétel.

A védőnői tevékenység egyik meghatározó eleme a várandósgondozás. A tapasztalatok szerint, minél korábban kerül gondozásba a várandós anya, annál korábban és eredményesebben tudja kiszűrni a problémákat, támogatni, tanácsokkal ellátni az egészséges életmód megválasztásában az anyaságra, szülésre, szülői szerepre való felkészítésben.

A várandós anyák ellátásának minősége hosszú távon meghatározza a védőnő és a család kapcsolatát.

A területi és iskola védőnői tevékenység szakmai felügyeletét a B.-A.-Z. Vármegyei Kormányhivatal Népegészségügyi Szakigazgatási Szerv Edelényi, Kazincbarcikai, Ózdi Kistérségi Népegészségügyi Intézetéhez tartozó területileg illetékes vezető védőnő látja el, aki ellenőrzi a védőnők szakmai munkáját és folyamatos szakmai tanácsadást tart.

Ózd városában a várandós gondozottak létszáma az alábbiak szerint alakult:

2020. évben: 223 fő

2021. évben: 184 fő

2022. évben: 186 fő

2023. évben: 168 fő

A gyermekágyas időszakban a segítségnyújtás és a tanácsadás a családlátogatások keretében zajlik. A jogszabály meghatározza a látogatások gyakoriságát.

Ennek értelmében a szülészeti intézetből történő távozását követően a védőnő 48 órán belül meglátogatja az újszülöttet és a gyermekágyas anyát, és a szükségleteknek megfelelően segítséget nyújt, tanácsot ad, önálló vizsgálatokat végez, az eredményeket értékeli és dokumentálja.

Az újszülöthöz legalább hetente, a csecsemő 1 éves koráig havonta, majd azt követően évente legalább 2-6 alkalommal látogatnak el a védőnők a családokhoz.

Ózd város védőnői jelentős eredményt értek el az anyatejes táplálás területén. A WHO és az UNICEF ajánlását elfogadva munkájukban prioritást kap a kizárólagos anyatejes táplálás arányának növelése, ami azt jelenti, hogy 6 hónapos korig a csecsemő csak kizárólag anyatejet kapjon és lehetőleg legalább 1 éves korig kapjon anyatejet.

Ennek érdekében a tanácsadóban tápszerreklám nem található, az egyéni felkészítésen túl, minden évben megemlékeznek az Anyatejes Világnapról. Köszöntik azokat az édesanyákat, akik sokáig szoptatnak, továbbá a leendő édesanyák figyelmét felhívják az anyatejes táplálás előnyeire.

A 0-6 éves korú gyermekek esetében a családlátogatás mellett a tanácsadás a legfontosabb gondozási módszer.

A tanácsadások megtartása változatos képet mutat. A szabad orvosválasztás eredményeképpen megszűnt az ún. 1 körzeti orvos és 1-2 körzeti védőnőből álló egység. A házi gyermekorvosok által ellátandók köre már nem teljesen azonos a védőnők által ellátottak körével.

Az így kialakult helyzet anomáliákat idéz elő az együttműködésében, dokumentálásban és kapcsolattartásban, különösen azok között a védőnők és orvosok között, akik a közösen ellátandók vonatkozásában már nem egy helyen (egy tanácsadóban és/vagy nem egy időben) vannak jelen az orvosi és védőnői ellátás nyújtásakor.

A hatékony egészségvédelmi tevékenység akkor valósítható meg, ha rendszeres kapcsolat, találkozás valósul meg a családokkal, fiatalokkal.

Ezért szükséges, hogy a védőnő a körzetében élő gondozottaknak tartsa a tanácsadást, és nem a praxisban megjelenő gyermekek részére.

0-7 éves gyermekek száma:

2020. évben: 2630 fő

2021. évben: 2598 fő

2022. évben: 2614 fő

2023. évben: 2323 fő

A védőnői munka másik legfontosabb része a védőoltások szervezése, nyilvántartása és a fertőző betegségek megelőzéséről tájékoztatás nyújtása. Az eredményes átoltottság érdekében a védőnők nagy erőfeszítést tesznek, különösen a szociokulturálisan elmaradott népcsoportnál. A védőnők lelkiismeretes munkáját tükrözi, hogy Ózdon a területen és iskolában az átoltottság magas. Az elmaradások oka a ki-beköltözések nyomán követésében és egy-egy elhúzódo vagy krónikus betegség fennállásában keresendő.

A védőnők munkájuk során törekedtek az egészséges életmód népszerűsítésére, propagálták a betegségek megelőzését célzó szűrővizsgálatok igénybevételét.

A védőnők továbbképzése továbbképzési időszakokban történik. A védőnők 2023. évben is folyamatosan vettek részt továbbképzéseken, konferenciákon, szakmai előadásokon.

A 2022. évi LXXIII. törvénnyel módosított, az egészségügyi alapellátásról szóló 2015. évi CXXIII. törvény rendelkezései alapján a védőnői ellátás biztosítására vonatkozó feladat 2023. július 1. napjától a Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegyei Központi Kórház és Egyetemi Oktatókórházhoz került át.

Ózdi Központi Vegyes Ügyelet

Az egészségügyi alapellátási ügyelet működtetését 2021. január 1. napjától az EMERGENCY SERVICE Kft. vette át, mely 2023. március 31. napjával megszüntetésre került.

Az egészségügyi átalakítás keretében az egészségügyi alapellátásról szóló 2015. évi CXXIII. törvény 22. § (6) bekezdése alapján 2023. április 1-től az Országos Mentőszolgálat az egészségügyi alapellátási ügyelet működtetője, amely az Ózdi Almási Balog Pál Kórház területén működik.

Az AA-MED Kft. 2023. évben bérelte az ÓTSZEGYII által működtetett I. számú házi gyermekorvosi rendelőjét (Ózd, Nemzetőr út 19.), ahol minden héten kedd és szerdai napokon az ózdi lakosok részére ingyenes hasi ultrahang vizsgálatot végzett. A Kft. szolgáltatási díj ellenében antigén gyorsteszt és ellenanyag vérteszt szűrését is biztosította.

A háziorvosi rendelők, a védőnői tanácsadó épületeinek karbantartása és a szükséges javítások 2023. évben is megtörténtek.

Tisztelt Képviselő-testület!

Kérem a fenti tájékoztató megtárgyalását és tudomásul vételét.